

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Sacrorvm Ritvvm, Sev Commentaria In Rvbricas Missalis Et Breviarii Romani

In quibus origo cuiusque Ritus, Causæ historicæ, vel mysticæ, ex maiorum ingenio, Theoria, Praxis, Obligatio, & exquisitus Vsus, additis opportunè Decretis omnibus S. Rituum Congregationis, quàm breuißimiè explicantur

Gavanti, Bartolommeo

Antverpiæ, 1634

De Hora celebrandi Missam XV.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40262

Accidit aliquando obstinatè peti ab aliquibus Missam celebrari de Sancto infra eiusdem Octauam, sed in die, in quo fit Officium de alio Sancto Semiduplici cum commemoratione Octauæ; puta, exigunt Missam de S. Ioanne Baptista in Festo S. Leonis II. seu Missam S. Antonij Patauini infra eiusdem Octauam, & sæpè infra Octauam Corporis Christi; seu Missam de B. Virgine in Festo S. Nicolai Tolentinatis, & similes Missas: quo ritu hæ Missæ celebrabuntur: neque enim à Rubricis Votiuæ Missæ prohibentur dici infra præfatas Octauas, neque in Festis prædictis Semiduplicibus: at neque meræ Votiuæ eæ videntur esse, ratione propriæ Octauæ, infra quam eæ peruntur dici. Multis autem hac de re à me quærentibus respondi, saluo

meliori iudicio, & S. Rituum Congregationis arbitrio, Festiuas eas non esse, quia Horis Canonicis non correspondent: & Votiuas esse ex hoc potissimum capite, quia non correspondent Officio, quæ est Votiuarum nota, in tit. seq. 15. num. 5. tum quia supponimus, infra Octauas proprias eas occurrere, transacto Festo. Et licet Octaua tota reputetur vnus & idem dies Festus, vnde & Missa Festi repetitur per totam Octauam; tamen id locum habet, quando perseverat Officium de Octaua simul cum Missa, secùs, si discordat Missa ab Officio. Posito igitur, quòd eæ sint Votiuæ potius quàm Festiuæ, ritum Votiuarum in ijs obseruarem, si obstinatè exigantur, aut si negari non possint sine potentis offensione.

De Hora celebrandi Missam. XV.

Missa priuata saltem post Matutinum & Laudes, quacumque hora & ab aurora vsque ad meridiem dici potest.

y Ab aurora vsque ad meridiem.]
Nempe in luce, quia ex S. Thoma 3. par. quæst. 83. artic. 2. ad 4. Christus ait, Me oportet operari, donec dies est, Ioan. 9. addit Suar. disp. 80. sect. 4. nec ante auroram regulariter ad opus publicum conueniri, nec post meridiem ieiunium protrahi: vbi etiam concedit horam cum dimidia ante ortum Solis, ex causa. Tertiam partem horæ ante auroram, vel post meridiem, esse notabilem partem, & sufficientem ad lethale peccatum, docet Azor. lib. 10. cap. 25. quæst. 6. minor quàm tertia pars horæ excusat à lethali, ex Soto 4. Distin. 14. quæst. 2. artic. 2. concedit Nauar. in Man. cap. 25. num. 85. & alibi,

celebrari posse ex causa rationabili post meridiem; contra quem cum communi opinione scripsit Francol. Tractat. de Tempore Hor. Canonic. 1. par. cap. 41. iusta verò causa esse potest, post Missam solemnem tardiùs cantatam in Festis, vel post concionem longiorem, addit Suar. vt fiat de licentia Episcopi, si commodè haberi potest.

Priuilegiati, vt hora ante vel post celebrare queant, poterunt hora ante, vel post statam horam à Summistis regulariter concessam, celebrare; aliàs non esset priuilegium.

Varijs igitur horis celebrari priuatim potest, quia fit in Missa memoria Passionis, quæ accidit manè; Mortis, quæ

quæ hora nona; Resurrectionis, quæ tertia, vel sexta contigisse creditur, item manè; & Ascensionis, quæ hora Durandus lib. 4. cap. 1.

2 Missa autem Conuentualis, & Solemnis, sequenti ordine dici debet. In Festis Duplicibus & Semiduplicibus, in Dominicis, & infra octauas, dicta^z in Choro^a Hora Tertia. In Festis Simplicibus & Perijs per annum, dicta Sexta. In Aduentu, Quadragesima, Quatuor Temporibus, etiam infra Octauam Pentecostes, & Vigilijs quæ ieiunantur, quamuis sint dies solemnes, Missa de Tempore debet cantari^c post Nonam.

Missâ solemnem semper dicitur post aliquam Horam, etiam in nocte Natiuitatis Domini, vt Horæ Canonicae sint quasi quædam ad Missam præparatio, Francol. 1. p. cap. 38. & post varias Horas, vt maiori præparatione, minorive, pro Missarum varietate, seu dierum, fiat Missa.

Hoc loco notandum est, quòd Missâ Parochialis sine cantu est priuata, non Conuentualis, de qua in his Rubricis, licet ad eam conueniat populus, seu loci Clerus. quo posito, multa facilè definire poteris circa Rubricas Missalis.

^z In Choro.] Presbyterium dicitur in Epist. SS. Cornely & Cypr. Sanctuarium Altaris, in Concl. Braccaren. I. num. 31. Sancta Sanctorum, in Turon. II. c. 4. Chorus, in Tolet. IV. n. 17. hoc est, consensio cantantium, ex Augustino in Psal. 149. vnde & Corona dicitur ab Isid. lib. 1. de Offic. cap. 3. quia in modum coronæ, ait Amal. lib. 3. cap. 3. A chorea deducit Gemma lib. 1. cap. 139. Græca vox significat lætitiâ, in Platone 2. de Leg.

^a Hora Tertia.] Non ante Horam Tertiam cantari Missam iussit Thelephorus, ex Amal. lib. 3. c. 42. de Conf. Dist. 1. Noctæ. & ibid. cap. Et hoc. & de solemnem intellexit Duran. loco citato. S. Cassius Narniensis Episcopus hac eadem Hora celebrare consuevit, lau-

datuque de celo fuit, apud S. Gregor. in Dialogis. in Festis autem Hora Tertia obseruatur, ea fortasse ratione, inquit Amalar. quia ea hora Christus ascendit in Crucem, apud Marc. c. 15. hoc est, linguis Iudæorum clamantium, Crucifige; vel, ex Microl. c. 58. quia inter reliquas passionis Christi horas, tertia Resurrectioni Domini, siue Natiuitati eiusdem propinquior esse videtur; vel, ex Radulph. Prop. vlt. quia ea hora missus fuit Spiritus sanctus; vel, ex Conc. Aurelian. III. c. 11. vt faciliùs redire possint ad Vespertina Officia in Festis Sacerdotes præfertim, quibus eos non decet deesse; vel, ex August. apud Burchard. lib. 2. cap. 54. vt populus ante cibum conueniat, Missam & Concionem auditurus. Hinc ex Collec. Martini Braccar. c. 66. & habetur can. sin. Dist. 44. Tertia Hora dicitur Sacra, quia sacris Missarum solemnibus dicata: ab Italis Aurea, ex Alph. de Torres 3. par. cap. 4. num. 14.

Si propter terræ frigiditatem populus veniat tardius ad Ecclesiam pro Missâ solemnem, præstat differri tempus recitandi Horam Tertiam, quàm cantare Missam de Festo, seu Dominica post Sextam. ita censuit sacra Rituum Congregatio, referente Alcocer in suo Cerimoniali.

^b Dicta Sexta.] In profestis (cuius modi

G

modi sunt Festa Simplicia, & Feriæ) post Sextam, *Gemma anim. lib. 1. cap. 113.* quia, inquit, ea Christus manibus Gentilium crucifixus est, *Ioannis 19.* & quia in profectis, neque lætitia, neque luctus, sed quid medium videtur habere locum; lætitia in Festis Horam Tertiam requirit, luctus Nonam, *Francol. 1. par. de Temp. Hor. Can. cap. 29. num. 3.*

c *Post Nonam.*] In ieiunijs ita instituisse Pelagium, scribit *Duran. loco supra cit. & in cap. Solent. Distinct. 1. de Consecrat.* hoc idē iubetur. Horæ Nonæ meminit in *Quadragesima Ambr. Serm. 8. in Psal. 118. & Amal. lib. 1. cap. 7.* quia in ea, *Amal. ait lib. 3. c. 42.*

expiravit Dominus; & quia ad Vesperam ieiunabatur, *Microl. cap. 49.*

Item in Adventu: quia Adventus ferè æquiparatur Quadragesimæ, *Hugo Viët. lib. 3. de Spec. Miss. cap. 4. & 9.* In Adventu ieiunium erat, *Durand. lib. 6. cap. 1. de Adventu.* & de Romanis testatur *Radulph. Prop. 16.* imò & vniuersale ieiunium illud vocat *Raban. de Instit. Cler. lib. 2. cap. 22.* quod à sancto Perpetuo Turonensi Episcopo institutum fuit, ex *Gregor. Turon. lib. Hist. 10. cap. 31. & Conc. Matiscon. can. 6.* sanciuit in Ferijs II. IV. & VI. saltem obseruandum esse, cum quotidianum præcepisset Turonense II. *can. 13.*

3 *Missæ autem Defunctorum dici debet* ^d *post primam diem: ubi verò dicuntur eorum Vigilia manè post Matutinum diem, dictis huiusmodi Vigilijs cū Laudibus, immediatè dici potest Missa pro Defunctis. Sed in die Commemorationis omnium fidelium Defunctorum Missa Conuentualis dicitur post Nonam, quia eo die est principalis. In die etiã Depositionis Defuncti, vel Tertio, Septimo, Trigesimo, aut Anniuersario Solemni, in quo sit concursus populi, poterit similiter dici ultimo loco post Nonam.*

d *Post primam diem.*] Properandum enim est in suffragijs Defunctorum: at in diebus alijs, de quibus in hoc numero, rectè post Nonam; tum quia

diseordat ab Officio; tum quia Hora Nona & ipse Christus emisit spiritum; tum quia Hora Nona mæroris est, vt in die ieiunij.

4 *Excipiuntur ab hoc ordine dicendi Missam Conuentualem, Missæ e in Natiuitate Domini, quarum prima dicitur post mediam noctem, finito Te Deum laudamus in Matutino, secunda in aurora, dictis Laudibus & Prima, tertia verò in die post Tertiam, vel ubi aliter* ^e *ex dispensatione Apostolica disponatur.*

e *In Natiuitate Domini.*] De prima Missa in nocte extat Canon Thelesphori *de Consecrat. Dist. 1. Noctæ.* quia nocte natus est Christus. De secunda in aurora, *ibidem;* quia Pastores ea hora creduntur adorasse Christum natum. Plura in Rubrica de Natiuitate.

f *Ex dispensatione Apostolica.*] Intellige de concessa post Concilium Tridentinum, quod prohibet, ne alijs horis quam debitis Missæ celebrentur, *Sess. 22.* sublatis quibuscumque priuilegijs, vt declarauit sacra Congregatio super Concilium.

5 *Missæ*

5 *Missæ Votivæ, quia non correspondent Officio, si solemniter celebrentur pro re gravi, vel publica Ecclesiæ causa cum populi frequentia, dicantur post Nonam.*

Duplicem habes causam, discordandam tardiori Missæ interest, quasi suã ab Officio, & frequentia populi; qui ieiunio orationi publicæ vires addit.

De his quæ clara voce aut secretò dicenda sunt
in Missa. XVI.

1 **I**N Missa priuata clara voce dicuntur Antiphona, & Psalmus ad Introitum, Confessio, & quæ sequuntur, excepta Oratione, Aufer à nobis, & Oramus te Domine per merita Sanctorum tuorum, &c. Item Introitus, Kyrie eleison, Gloria in excelsis, Dominus vobiscum, Oremus, Flectamus genua, Leuate, Oratio, vel Orationes, Prophetia, Epistola, Graduale, Versus, Tractus, Sequentia, Euangelium, Credo, Offertorium, Orate fratres, solum hæc duo verba, Prefatio, Nobis quoque peccatoribus, solum hæc tria verba. Item Per omnia secula seculorum, &c. cum Pater noster, Pax Domini, Agnus Dei, Domine non sum dignus, hæc quatuor verba tantum, Communio, Oratio, vel Orationes post Communionem, Humiliate capita vestra Deo, Ite missa est, vel Benedicamus Domino, vel Requiescant in pace, Benedictio, & Euangelium, In principio, vel aliud Euangelium, Alia omnia & dicuntur secretò.

Hæc eadem Burchard. Quæ hinc clara voce dicenda enumerantur, habent apertam causam, vt audiantur à populo. Speciales cuiusque causas enarrabimus, cum de iisdem singillatim infra suis locis agemus.

g *Dicuntur secretò.* De prece cum silentio in Missa Clem. lib. 8. Constit. Apost. cap. 12. Concil. Laodic. can. 19. Triden. Sess. 22. can. 5.

Causæ multæ. Primò, quia secretum mysterium est, Hugo Vict. Erud. Theolog. in Specul. Eccles. cap. 7. Secundò, quia significatur in hoc Sacrificio latere Sacrificia antiqua, Amalar. libro 3. cap. 19. Tertio, & è contra, hoc Sacrificium latuisse in antiquis, Gemmal. lib. 1. cap. 40. Quarto,

silentium Sacerdotis latibulum Christi indicat, Innocent. III. lib. 2. cap. 54. multoties enim latuit in vitæ suæ cursu Christus; vnde & in Missa multiplex silentium. Quintò, in Passione Christi discipuli non nisi occultè confitebantur Christum, S. Thom. 3. par. quæst. 83. artic. 4. ad 6. Sextò, vt videatur Sacerdos loqui cum Deo, quo cum corde loquimur clamantes magis quàm ore. Septimò, ne populus tædio afficiatur, neque Sacerdos longo clamore voce deficiat, Gemma lib. 1. cap. 103. Postremò, ne ipsa verba, in Sacrificio potissima, assiduitate aurium vilescant, Alcuin. de Celebrat. Missæ. nam repetuntur in omni Missa, & memo-